

Den ideella föreningen

Rädda Svartedalens Vildmark

Till:

Naturvårdsverket

kundtjanst@naturvardsverket.se

Kopior till:

Länsstyrelsen Västra Götaland

vastragotaland@lansstyrelsen.se

EU-kommissionen i Sverige

Akut läge i Naturreservatet Svartedalens Natur- och friluftsområde (NVR-ID 2001074) i Kungälv, Lilla Edets och Stenungsunds kommuner, Västra Götalands län.

Föreningen Rädda Svartedalens Vildmark är en ideell förening som bildades 1996 i samband med den förestående försäljning av Svartedalens kronoparker. Rädda Svartedalens Vildmark är en paraplyförening som består av ett stort antal föreningar som har verksamhet i Svartedalen kring natur, friluftsliv och kultur.

Föreningen har genom åren skrivit och haft otaliga möten för att försöka få till stånd ett stort skyddat område för att bevara områdets natur-, frilufts- och naturvärden.

Hänvisande till "Bevarandeplan för Svartedalens Natura 2000, SE0520142 för SPA/pSCI område enl. EU:s fågeldirektiv, och SE0520166 art och habitatdirektiv" vill vi väcka uppmärksamhet på att läget är akut i Svartedalens Naturreservat. Reservatet är Natura 2000-klassat enligt fågeldirektivet och samtidigt bedrivs ett aktivt klassiskt kalhyggesbruk utan hänsynstaganden. I normalfallen står aldrig något planerat hänsynstagande i avverkningsanmälningarna, endast att döda träd och trädsmällningar skall sparas samt högstubbar skapas, och ofta följs inte ens detta.

Reservatet är nu så fragmenterat av kalhyggen och skogsbilvägar att många av de fågelarter som reservatet var avsett att skydda, har minskat markant och är hotade.

Vi kan konstatera drastisk minskad förekomst av **tjäder, orre, järpe, sparvuggla, talltita och spillkråka**. Vi anser därför att det är orimligt att skogsbruket ska fortsätta på samma vis.

Bland annat har föreningen under de senaste åren genomfört inventering av järpe i reservatet. Vi har inte påträffat någon järpe och vi befärar därför att järpstammen har eller är på väg att kollapsa.

Vi har även tillverkat och satt upp holkar för sparvuggla men vi bedömer att stammen har halverats under den senaste tioårsperioden. Tjädern har minskat drastiskt och av orre bedömer vi att det finns 2–3 tuppar i reservatet. Talltita påträffas ytterst sällan. Den fågel av aktuella arter som tycks klara sig bäst är spillkråkan även om den också har minskat.

Våra observera stämmer väl med SOFs nyligen publicerade analys baserat på mångårig linjetaxering i landet, dvs att skogsarterna som vi åtagit oss att skydda inom EU inte överlever dagens trakthyggesbruk och granplantage.

Redan för snart 40 år sedan beskrev de finska biologerna Järvinen, Miettinen, Laurila och Luther hur små populationers genetik försämras med risk för utdöende ("Sista paret ut? Om naturvårdens biologi", Svenska Naturskyddsföreningen 1988). Naturvårdsarterna i området är alla exempel på arter som är bofasta och sprider sig långsamt.

Trots att vissa delar av naturreservatet och Natura 2000-området undantagits skogsbruk genom intrångsersättningar från kommuner och länsstyrelsen, är vår bedömning att det hårda skogsbruk som bedrivits inom resterande delar nu givit så hög grad av fragmentering att nämnda arter dör ut i de öar som kvarstår. Dessa öar omges av kalhyggen och ensidig plantering av granskog. Vi har sett avskräckande exempel bara på sista året då strandmiljöer och tjäderbiotoper mm avverkats.

Det är viktigt att poängtera att vår inställning inte är extrem, vi kritiserar bara ett ansvarslost skogsbruk där det borde vara hänsynsfullt.

I och med Sveriges medlemskap i EU har vi accepterat de direktiv som avser att skydda utpekade arter. Verket har varit att utse vissa Natura 2000-områden där de areella näringarna skall anpassas för att uppnå god bevarandestatus. Så är inte fallet längre i fallet Svartedalen och vi kan konstatera att Sverige då inte längre uppfyller de krav som EU ställer på oss som medlemsland.

Reservatet har också bildats för att skydda friluftslivet. Kommunerna marknadsför reservatet som ett vackert rekreativt område med avkopplande vandring i skön natur. Så är det inte längre utan den som vandrar Bohusleden, som sträcker sig genom Svartedalen, kan nu vittna om att sträckan hör till de mest förfulade mellan Halland och norska gränsen.

I norra delen avlöses reservatet av det mindre Svartedalens Vildmarksområde (NVR-ID 2000344, det s.k. gamla reservatet) där skogsbruk inte är tillåtet. Länsstyrelsen meddelade Skogsstyrelsen i mail den 2025-02-27 följande:

Vi har hörts med reservatsbildarna om formuleringen i 2015 års reservatsbeslut som lyder: "Länsstyrelsen bedömer att de inskränkningar i skogsbruket som detta beslut innebär, tillsammans med tidigare skyddad areal, omfattar en tillräckligt stor areal för att ge goda förutsättningar för en utveckling mot gynnsamt bevarandetillstånd för utpekade fågelarter i Natura 2000-området Svartedalen (SPA)." Länsstyrelsen gör följande bedömning:

De stora arealer som skyddats inom Svartedalen bör innebära att det i de flesta fall inte är nödvändigt att skydda ytterligare arealer skog. De utpekade arternas utbredning inom området är dock föränderlig och beslutet där formuleringen återspeglar läget för ett decennium sedan. Om en utpekad art år 2025 väljer att häcka inom eller i anslutning till ett "skogsbruksbestånd" kan det naturligtvis behövas ytterligare anpassningar och hänsyn utifrån nu aktuell kunskap. Formuleringen innebär inte heller att skogsbruk som bedrivs enligt föreskrifterna automatiskt alltid ska kunna genomföras utan Natura 2000-prövning, men utgångspunkten är att det sällan behövs.

Som kommentar till Länsstyrelsens utlåtande ifrågasätter vi deras beslutsunderlag. Trots påståtningar har vi inte kunnat ta del av det och därför måste vi dra slutsatsen att det inte finns något.

Skogsstyrelsen skriver i "Behovsutredning för Skogsstyrelsens tillsyn 2025–2027 (D-nr 2024/2648) under respektive punkter:

3.1.3.1 Skogsbruksåtgärder i Natura 2000-områden

Skogsstyrelsen har ansvar för tillsynen av skogsbruksåtgärder då åtgärderna kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Om en åtgärd ska vidtas som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-områden krävs ett tillstånd av länsstyrelsen. När en anmälan om en skogsbruksåtgärd som planeras att utföras i eller i närheten av ett Natura 2000-område kommer in till Skogsstyrelsen, skickas ett automatiskt informationsutskick till markägaren om reglerna kring Natura 2000. Skogsstyrelsen kan i vissa fall förelägga verksamhetsutövaren att söka tillstånd hos länsstyrelsen.

samt

3.2.2.1 Artskydd

Den pågående rättsutvecklingen har gjort att Skogsstyrelsen behövt ändra sin handläggning av artskyddsärenden. Rättsutvecklingen har visat på ett strikt individskydd för de fridlysta arter som pekats ut med N och n i artskyddsförordningens bilaga 1. Alla vilda fåglar är skyddade och vad gäller skogsbruk är det skyddet begränsat till åtgärder som riskerar att påverka fågelpopulationerna så de ej kan upprätthålla en tillfredsställande nivå. Övergången till att för fridlysta arter tillämpa enbart miljöbalken innebär att ett betydligt större ansvar än tidigare läggs på markägaren/verksamhetsutövaren. Det större ansvaret beror på miljöbalkens allmänna hänsynsregler som bland annat innehåller ett kunskapskrav.

Dessutom anger miljöbalken:

Kap. 7, 27 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska fortlöpande föra en förteckning över naturområden som bör skyddas eller är skyddade

1. som särskilda skyddsområden enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar,
2. som särskilda bevarandeområden enligt rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, senast ändrat genom direktiv 2006/105/EG, eller
3. enligt internationella åtaganden eller nationella mål om skydd för naturområden.

Av förteckningen ska det framgå vad som motiverat att ett område har tagits upp i förteckningen och enligt vilket direktiv, internationellt åtagande eller nationellt mål som förtecknandet har skett.

Ett område som tagits upp i förteckningen ska prioriteras i det fortsatta skyddsarbetet. Lag (2012:748).

samt

Kap. 7, 28 a § Tillstånd krävs för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 27 § första stycket 1 eller 2.

Sammanfattning:

Med våra observationer kan vi se att det som Natura 2000 är avsett att skydda inte fungerar längre. Att det är kalhyggesbruket och den ensidiga granplanteringen samt byggandet av skogsbilvägar med diken som bär skulden råder det ingen tvekan om enligt vår åsikt.

Vi föreningar inom Rädda Svartedalens Vildmark har följt de utpekade särskilt skyddsvärda Natura 2000-arterna i Svartedalen sedan reservatsbildningen kom till i slutet av 1990-talet. Det har gjorts av oss genom fortlöpande projekt och inventeringar och vi kan konstatera att ovan angivna fågelarter har minskat inom den del av reservatet där skogsbruk får bedrivas.

Vi ser också att det i huvudsak beror på skogsbruket som utarmat deras livsmiljöer och att reviren försvinner just i denna del, medan de finns kvar i den del av reservatet där skogsbruk inte får bedrivas.

Utvecklingen står i strid med Natura 2000-lagstiftningen och kraven på god bevarandestatus för de utpekade skyddsvärda fågelarterna. Vi menar att denna utveckling är mycket oroväckande och åtgärder måste snarast vidtas med stöd av denna lagstiftning då andelen äldre skog har minskat kontinuerligt under senare år.

Föreningen Rädda Svartedalens Vildmark uppmanar därför till att:

1. Skogsbruket skall upphöra i Svartedalens Natura 2000-område alternativt
2. Ersättas av krav på hyggesfria metoder

Vi förutsätter att vi får svar med myndighetens synpunkter.

Med vänlig hälsning

Stenungsund den 2025-11-30

Föreningen Rädda Svartedalens Vildmark

Kåre Ström, ordförande

kaare.strom@gmail.com

Kungälv's Naturskyddsförening

Stig Johannesson, ordförande

stig.johannesson@outlook.com

Stenungsunds Naturskyddsförening

Lars Arell, ordförande

larsarell57@gmail.com

Bilagor:

Bilaga 1, Karta "Omgivande avverkningar runt Svartedalens naturreservat 2025". Kartan visar på hur trängda arterna är även runt reservatet vilket skapar svårigheter för deras spridning.

Bilaga 2, Avverkningsanmälan A32997-2025. En typisk avverkningsanmälan som visar bristerna på hänsyn i naturreservatet.

Bilaga 3, "Svartedalens Naturreservat- En social rikedom värd att utveckla", SLU 2005-08, Institutionen för skogsskötsel, Tony Göransson. Denna behandlar det ekonomiska värdet för friluftslivet i Svartedalen.